Kadernota 2027

Inhoudsopgave

Kadernota 2027 1
Inhoudsopgave 2
Voorwoord....3
Samenvatting op hoofdlijnen....5
Bestuursprogramma en Thema's....11
Meerjarig investeringsplan 12
Financiële ontwikkelingen 13
Onze portemonnee 14
Financiële kaders voor Onze portemonnee 20
Bijdragen Gemeenschappelijke Regelingen (GR'en) 24
Dynamische prioriteitenlijst (DPL) 26
Indexaties 39

Voorwoord

Inleiding
In de kadernota willen we normaliter voorsorteren op de begroting. In de begroting worden dan bestuurlijke keuzes gemaakt ten aanzien van ambities, speerpunten en middelen. In deze kadernota sorteren we echter beperkt voor op de begroting. We zijn namelijk in afwachting van het coalitiekoord 2026-2030 en het bestuursprogramma 2026-2030. De kadernota is dan ook beleidsarm.

Grote en voelbare opgaven
Onze samenleving staat voor grote en voelbare opgaven. Thema's als wonen, mobiliteit, brede welvaart en duurzaamheid raken direct het leven van onze inwoners. De keuzes die u de komende periode maakt, zijn dan ook van betekenis. Voor vandaag en voor de toekomst van onze gemeente. Wij kijken ernaar uit om samen met u te bouwen aan een toekomstbestendige gemeente. Een gemeente waarin we oog houden voor de menselijke maat, waarin we samenwerken aan oplossingen en waarin we met vertrouwen de uitdagingen van morgen tegemoet treden.

Versterken ambtelijke organisatie
De grote en voelbare opgaven zien we ook terug in de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. De groei van de organisatie en de toenemende complexiteit van onze taken en ambities, vragen om een flexibele en wendbare organisatie. Daarbij richten we ons op vier belangrijke speerpunten:
- dienstverlening bevorderen;
- integraal werken versterken;
- zelforganisatie bevorderen;
- werkgeluk behouden en het liefst vergroten.

Het is van belang om te blijven investeren in een sterke en professionele organisatie.

Financieel op orde
We geven het nieuwe bestuur graag een financieel goede start met de mogelijkheid om te blijven investeren en eigen beleidskeuzes te maken. En dat is ook gelukt! De financiële positie is net zo als bij het begin van deze bestuursperiode. En dat terwijl we in financieel roerige tijden leven waarin het gemeentefonds in onrustig vaarwater zit door landelijke keuzes. We hebben een behoedzame financiële positie waarin we vanzelfsprekend zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld.

Ambities en speerpunten
In voorgaande Kadernota’s gaven we per thema de ambities en speerpunten aan. Het ging om de thema's Onze Inwoners, Onze Economie, Onze Toekomst en Onze Leefomgeving. In afwachting van het coalitieakkoord 2026-2030 en het bestuursprogramma 2026-2030 doen we dat in deze Kadernota niet. Na het vaststellen van het bestuursprogramma 2026-2030 vertalen we de ambities en speerpunten in de Begroting 2027.

Bestuurlijke voorstellen en voorstellen Meerjareninvesteringsplan (MIJP)
De bestuurlijke voorstellen en voorstellen MIJP zijn in deze Kadernota niet geprioriteerd. Aan de hand van het Bestuursprogramma 2026-2030 gaan we de bestuurlijke voorstellen en de voorstellen MJIP prioriteren in de Begroting 2027.

Begroting 2027 en faseren en keuzes maken
We realiseren ons dat er grote en voelbare opgaven en investeringen op ons afkomen. Uit het overdrachtsdocument voor de raad blijkt dat er beperkte middelen zijn om deze opgaven financieel te dekken. Dit vraagt om faseren en het maken van keuzes.

College van burgemeester en wethouders

Samenvatting op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk geven we een samenvatting op hoofdlijnen. Eerst gaan we in op de beslispunten in deze kadernota. Vervolgens staan we stil bij de geactualiseerde saldi knop 1, knop 2, budget indexaties, MJIP en financiële ruimte.

1. Beslispunten

1.1 Ambities en speerpunten

De kadernota sorteert normaliter voor op de begroting. Op het moment van samenstelling van deze Kadernota 2027 is het coalitieakkoord en het Bestuursprogramma 2026-2030 niet gereed. Zonder dit akkoord en programma kunnen we niet voorsorteren op de Begroting 2027. In deze Kadernota zijn dan ook geen ambities en speerpunten voor 2027 opgenomen.

In deze Kadernota stellen we voor om, in tegenstelling tot voorgaande jaren, de ambities en speerpunten na vaststelling van het Bestuursprogramma 2026-2030 te concretiseren in de Begroting 2027.

1.2 Financiële kaders

Het tweede beslispunt voor de raad is om in te stemmen met de financiële kaders. Financiële kaders zijn kaders voor het omgaan met de baten en lasten van onze portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus. Ze zijn de basis voor het opstellen van de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030. Als wordt voorgesteld om van een kader af te wijken dan wordt dit een expliciet beslispunt in het raadsvoorstel van de Begroting, Kadernota, Jaarrekening of Bestuursrapportage.

In het thema 'Onze portemonnee' lichten wij de kaders nader toe. In bijlage 1 staat een overzicht van de huidige financiële kaders.

In voorgaande kadernota's hebben we geconstateerd dat het huidig kader Indexering niet toekomstbestendig is. Volgens dit kader passen wij, op grond van de huidige inflatiepercentages, geen prijsstijgingen toe voor veel onderdelen van de begroting. Een oplossing hiervoor is de stelpost Indexatie. De stelpost is bedoeld om extreme prijsstijgingen op te vangen. De stelpost is een incidentele oplossing voor de gestegen prijzen en geen structurele oplossing. De komende periode blijven we de inflatiecijfers nauwlettend volgen.

De inflatie zal waarschijnlijk toenemen, als gevolg van de huidige energiecrisis. We gaan ervan uit dat het rijk door middel van mei- en septembercirculaires compensatie biedt voor de gestegen prijzen. We stellen in deze kadernota niet voor om het kader van prijsstijging aan te passen. Maar wel om de verwachte voordelen door prijscompensatie opgenomen in mei-circulaire 2026 en september-circulaire 2026, te reserveren voor de stelpost Indexatie.

1.3 Autonome bestedingsvoorstellen

Het derde beslispunt voor de raad is om in te stemmen met de autonome bestedingsvoorstellen.

Deze kadernota bevat autonome bestedingsvoorstellen. Deze voorstellen beschouwen we als onvermijdelijk en zijn feitelijk bijstellingen van budgetten. We hebben de volgende autonome voorstellen opgenomen. In de bijlage Dynamische Prioriteitenlijst (DPL) lichten we de autonome voorstellen toe.

Thema	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
1	Jeugd		1.750.000
2	Jeugd - inzet Bestemmingsreserve Jeugd -		-750.000
3	Jeugd - gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe		pm
4	Subsidieverlening Stichting MFA ’t Brughuus Valthermond		127.000
5	Juridische capaciteit ter ondersteuning van de implementatie van de Omgevingswet		92.000
6	Inhoudelijke actualisatie Omgevingsvisie + een verplicht omgevingseffectrapportage ter toetsing en afweging van de haalbaarheid van de ambities		120.000
7	Herplantplicht Nieuw-Buinen		123.000
8	Bedrijfscontinuïteit		70.400
9	Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe (jaarlijkse bijdrage)		225.000
10	Programma Woonzorgakkoord - voortzetting projecten		25.000
11	Programma Woonzorgakkoord - coördinatie		52.000
12	Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer		50.000
13	Bestrijding en beheersing Aziatische duizendknopen 2027 t/m 2031 en afhandeling motie 'Bermplanten IBOR		85.000
14	Bloemrijke akkerranden		10.000
15	Extra kosten toekomstbestendig inrichten uitvoering leerplicht		40.000
16	Huisvesting peuterspeelzalen		-64.500
17	Informatieveiligheid (Informatiebeveiliging en Privacy)		100.000
18	Toeristenbelasting 2027-2030 aan de hand van advies Recreatieschap Drenthe		-300.000
			1.754.900

1.4 Instemmen met een onttrekking uit de VAR
Het vierde beslispunt van de raad is om een onttrekking te doen uit de Vrije Algemene Reserve (VAR). Deze onttrekking is noodzakelijk om de begroting 2027 sluitend te maken. De onttrekking bedraagt € 550.000.

De verwachte omvang van de Vrije Algemene Reserve bedraagt na de bovenstaande onttrekking € 4.744.000.

Vrije Algemene Reserve	in miljoenen	Bedrag
Stand per 1 januari 2026	Volgens jaarrekening 2025	**4,496**
Toevoeging	Resultaat 2025 (8 april 2026)	1,793
	Bestemming resultaat 2025	-0,140
	Diverse toevoegingen	3,600
Onttrekking	Diverse onttrekkingen	-3,454
	Berap 2026 - I	-1,541
Stand per 31 dec 2026	Verwachte eindstand	**4,754**
Toevoeging	Resultaat 2026	pm
	Bijdrage uit de Bufferreserve gronden	0,600
Onttrekking	Kadernota 2027 (alleen autonoom)	-0,610
	Kadernota 2027 (bestuurlijke wensen)	pm
Stand per 31 dec 2027	Verwachte eindstand	**4,744**

We geven het nieuwe bestuur graag een financieel goede start met de mogelijkheid om te blijven investeren en eigen beleidskeuzes te maken. En dat is ook gelukt! We zijn er trots op dat onze financiële positie beter is dan bij het begin van deze bestuursperiode. De stand van de VAR was aan het begin van deze bestuursperiode € 4 miljoen en is nu hoger.

1.5 Lokale lasten
Het vijfde beslispunt van de raad is om het tarief toeristenbelasting voor 2027 te wijzigen ten opzichte van 2026.

Toeristenbelasting
We doen in de Kadernota 2027 een voorstel om de tarieven van de Toeristenbelasting te verhogen. De tarieven worden dan:
- Groepsaccommodaties: € 1,00 per overnachting;
- Campings: € 1,50 per overnachting;
- Hotels/BenB/bungalowparken: € 2,00 per overnachting.

Dit advies is mede gebaseerd op het advies van het Recreatieschap Drenthe 2027-2029. We realiseren ons dat het nieuwe bestuur, op basis van het coalitieakkoord 2026-2030, mogelijk andere tarieven wil. Dan is het mogelijk om bij het vaststellen van de Kadernota 2027 dit, met een amendement, te realiseren. De recreatieve ondernemers in onze gemeente willen graag zo vroeg mogelijk duidelijk over het tarief voor het jaar 2027 en daarom doen we, op hun verzoek, in de Kadernota 2027 een voorstel over de tarieven 2027:

OZB
We zijn in afwachting van het bestuursprogramma 2026-2030. In de Begroting 2027 doen wij een voorstel voor de opbrengsten OZB 2027. In de meerjarenbegroting 2027-2030 is overeenkomstig de financiële kaders al rekening gehouden met een jaarlijkse opbrengststijging van 2,75%. In deze kadernota doen wij geen voorstel voor de extra opbrengsten van de OZB 2027.

1.6 Bestuurlijke bestedingsvoorstellen en voorstellen in MJIP
Het zesde beslispunt van de raad is om een reactie te geven op de bestuurlijke bestedingsvoorstellen en de voorstellen in het Meerjarig investeringsplan (MJIP).

Aan de hand van het Bestuursprogramma 2026-2030 prioriteren we de bestuurlijke bestedingsvoorstellen en voorstellen in het MJIP in de Begroting 2027. In deze Kadernota zijn deze voorstellen, in tegenstelling tot voorgaand jaar, niet geprioriteerd.

We nodigen uw raad, bij de behandeling van de Kadernota 2027 op 25 juni 2026, om een reactie te geven op de niet geprioriteerde bestuurlijke voorstellen en MJIP. Uw reactie en het Bestuursprogramma 2026-2030 vormen dan de basis voor ons voorstel voor de Begroting 2027.

Hieronder staat een overzicht van de bestuurlijke voorstellen die op de Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL) staan.

In bijlage 2 worden de voorstellen toegelicht.

Thema	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
1	Participatiebeleid - Re-integratiebeleid		pm
2	Stichting Sociale teams Borger-Odoorn - uitbreiding formatie sociale teams		360.000
3	Uitvoeringsbudget Buurtsportcoaches en Cultuurcoaches		40.000
4	Kansencoach		245.000
5	Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval		90.000
6	Transformatieplan Mentale gezondheid Drenthe		pm
7	Tennisclub Valthermond Privatisering en onderhoud tennisbanen		57.000
8	Buurtsportcoach jongeren / senioren (extra inzet)		115.000
9	Buurtkamers - coördinatie en exploitatie		120.000
10	Aanpak overgewicht en obesitas - huidige inzet behouden		30.000
11	Samenwerking cultuureducatie		15.000
12	Budget Jeugdfonds		5.000
13	Gezondheid - Welzijn op recept.		45.000
14	Gezondheid - Eenzaamheid		15.000
15	Schulddienstverlening - Financieel team		200.000
16	Onderwijs - inrichten jongerenhub Esdal Borger		10.000
17	Onderwijs - Ondersteuningsroute onderwijs-zorg VO		15.000
18	Sport en Gezondheid - special Olympics		pm
19	Sport en Gezondheid - sport en cultuurgala		10.000
20	BIOR - uitvoeringsbudget		400.000
21	Hitteplan		10.000
22	Begeleiding kinderraad		15.000
23	Programma beweegzeker		35.000
24	Uitvoeringsagenda Duurzaamheid - duurzame ontwikkeling: ambitie actualiseren		195.075

25	Klimaatadaptatie - PM post		pm
26	Ondernemersdienstverlening: Verkenning oprichting ondernemersfonds		20.000
27	Ondernemersdienstverlening: Doorstart overkoepelende ondernemersplatform		10.000
28	OOV-adviseur		109.000
29	BOA's openbare ruimte		126.000
30	Trainees		280.000
31	Funderingsproblematiek - inzet steunpunt		9.000
32	Funderingsproblematiek - reservering subsidie		400.000
33	Wonen en Mobiliteit Gebiedsontwikkeling Nw-B en NSL		pm
34	Participatie		10.000
35	Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer		100.000
36	Digitale transformatie		50.000
37	Warmteprogramma		500.000
	Totaal bestuurlijke wensen (zonder prioritering)		**3.641.075**

MEERJARIG INVESTERINGSPLAN (MJIP)
De voorstellen MJIP zijn net als de bestuurlijke voorstellen in deze Kadernota niet geprioriteerd. Aan de hand van het Bestuursprogramma 2026-2030 gaan we de voorstellen in het MJIP prioriteren in de Begroting 2027.

We nodigen uw raad, bij de behandeling van de Kadernota 2027 op 25 juni 2026, om een reactie te geven op de voorstellen MIJP. Uw reactie en het Bestuursprogramma 2026-2030 vormen dan de basis voor ons voorstel voor de Begroting 2027.
Het meerjarig investeringsplan is een afzonderlijk document dat wij gelijktijdig met de Kadernota 2027 aanbieden. In dit document lichten wij de investeringsvoorstellen afzonderlijk toe.

In een afzonderlijk hoofdstuk Meerjarig Investeringsplan lichten wij de investeringen toe.

1.7 Vaststellen Kadernota 2027
Het laatste beslispunt is het vaststellen van de Kadernota 2027. Daarmee stemt uw raad in met de inhoud van deze kadernota.

2. Geactualiseerde saldi knop 1, knop 2, budget indexaties en het MJIP.
Hieronder staan de geactualiseerde saldi van saldo begroting (knop 1), budget beleidsintensivering (knop 2), het budget voor indexaties en het budget voor de uitvoering van het MJIP.

Stand Kadernota 2027		**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Knop 1 Saldo begroting	Beginstand begroting 2026	167.285	68.308	-1.835	-125.551
	overheveling / mutaties	0	0	0	0
	Eindstand Kadernota 2027	167.285	68.308	-1.835	-125.551
Knop 2 Beleidsinten-sivering	Beginstand begroting 2026	1.115.772			
	overheveling / mutaties	-1.754.900			
	Eindstand Kadernota 2027	-639.128			
Budget voor Indexaties	Beginstand begroting 2026	850.987	1.732.164	2.728.810	2.728.810
	overheveling / mutaties	-738.090	-867.459	-888.016	-1.035.299
	Eindstand Kadernota 2027	112.897	864.705	1.840.794	1.693.511
Meerjarig Investerings-plan	Beginstand begroting 2026	500.130	500.130	500.130	500.130
	overheveling / mutaties	0	0	0	0
	Eindstand Kadernota 2027	500.130	500.130	500.130	500.130
Eindsaldo Kadernota	**totaal van de ruimte**	**141.184**	**1.433.143**	**2.339.089**	**2.068.090**

Conclusie
Het saldo bedraagt € 141.184. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de beschikbare ruimte voor de uitvoering van het Meerjarig Investeringsplan € 500.130. Als we deze ruimte besteden, is het saldo 2027 € 500.130 lager en bedraagt € -358.946. Om voor de uitvoering van de eerste BERAP 2027 € 250.000 beschikbaar te hebben is een bijdrage uit de Vrije Algemene Reserve noodzakelijk van € 610.000. Als we € 610.000 toevoegen aan de exploitatie hebben we nog € 1.054 over, dit voegen we toe aan het budget voor indexatie.

Het gebruik van de knoppen 1 en 2 en het budget voor indexaties lichten wij toe bij het thema 'Onze portemonnee' (de knoppen). Het Meerjarig Investeringsplan wordt in een afzonderlijk document toegelicht.

Financiële ruimte
Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de financiële ruimte voor 2027 beperkt is. De stand van de VAR is na vaststelling van deze Kadernota 2027 € 4.744.000.

De structurele ruimte voor de jaren 2028-2030 is een gevolg van het budget Indexering. Deze ruimte is noodzakelijk voor het indexeren van budgetten voor de komende jaren. Een fors aantal budgetten (o.a. sociaal domein) is namelijk niet of gedeeltelijk geïndexeerd. Het budget Indexering wordt gevuld door de voordelen van de mei- en september circulaire daar aan toe te voegen. Voor de dekking van de MJIP is € 500.130 beschikbaar.

Bestuursprogramma en Thema’s

Bestuursprogramma

Het Bestuursprogramma 2022-2026 is in de voorgaande begrotingen uitgewerkt aan de hand van vijf urgente maatschappelijke opgaven (UMO's):
- Wonen;
- Armoede en bestaanszekerheid;
- Duurzaamheid
- Zorg dichterbij en voorzieningen;
- Preventie en inclusie.

Belangrijke leidraden voor de uitvoering van deze opgaven waren en zijn participatie en regionale samenwerking.

Het in deze periode vastgesteld beleid krijgt ook uitvoering in de komende jaren. Met het aflopen van de huidige bestuursperiode zijn de maatschappelijke opgaven ook niet opgelost. Er is nog steeds sprake van een woningvraagstuk, de spanningen in het Midden-Oosten leiden mogelijk tot meer of verdere inflatie en hogere energieprijzen en de verduurzaming van de samenleving gaat onverminderd voort. Dit zijn maar enkele onderwerpen die op de politieke en bestuurlijke agenda zullen blijven staan.

Het is aan de nieuwe raad en een nieuw college om afspraken te maken voor de komende vier jaar over waar de specifieke focus in Borger-Odoorn op gericht moet zijn.

Thema's

In voorgaande Kadernota's hebben we per thema de ambities en speerpunten weergegeven. Het ging om de thema's Onze Inwoners, Onze Economie, Onze Toekomst en Onze Leefomgeving. In afwachting van het nieuwe Bestuursprogramma doen we dat in deze Kadernota niet.

In het thema Onze Portemonnee geven we, net als in voorgaande jaren, de financiële kaders en een overzicht van de Knoppen.

Meerjarig investeringsplan

Inleiding

De eerste versie van het meerjarig investeringsplan (MJIP) is aangeboden bij de Begroting 2022. Het plan is een dynamisch document en wordt bij elke kadernota en begroting geactualiseerd. U vindt het geactualiseerde MJIP bij deze kadernota als bijlage. In de bijlage geven wij ook een toelichting op de voorstellen die in het MJIP zijn opgenomen.

Financiële ruimte MJIP

In het MJIP is budget beschikbaar voor de meerjarige investeringen.
Uit de begroting 2026 blijkt dat de volgende bedragen nog beschikbaar zijn:

Budget MJIP	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Begroting 2026	**500.130**	**500.130**	**500.130**	**500.130**

De voorstellen MIJP zijn net als de bestuurlijke voorstellen in deze Kadernota niet geprioriteerd. Aan de hand van het Bestuursprogramma 2026-2030 gaan we de voorstellen in het MJIP prioriteren in de Begroting 2027.

We nodigen uw raad, bij de behandeling van de Kadernota 2027 op 25 juni 2026, om een reactie te geven op de niet geprioriteerde voorstellen MIJP. Uw reactie en het Bestuursprogramma 2026-2030 vormen dan de basis voor ons voorstel voor de Begroting 2027.

Het meerjarig investeringsplan is een afzonderlijk document dat wij gelijktijdig met de Kadernota 2027 aanbieden. In dit document lichten wij de investeringsvoorstellen afzonderlijk toe.

Financiële ontwikkelingen

Inleiding
In dit hoofdstuk staan de financiële ontwikkelingen voor de komende periode. Het gaat om ontwikkelingen die mogelijk een forse impact op de gemeentelijke financiën hebben.

Middelen van het Rijk - Gemeentefonds
Gemeenten zijn in het algemeen financieel erg afhankelijk van de inkomsten van het Rijk. Het grootste deel van onze inkomsten komt uit het gemeentefonds. Al enige tijd zijn er op rijksniveau gesprekken over de Herziening van de verdeling van het gemeentefonds per 1 januari 2027. De gesprekken gaan over de aanpassingen van maatstaven en een ander verdeel model voor het sociaal domein. Op dit moment zijn de gevolgen voor ons nog niet te bepalen. Indien mogelijk worden de gevolgen van deze herziening in de meicirculaire 2026 verwerkt.

Uitkomsten Voorjaarsnota 2026 van het Rijk
Zoals gebruikelijk stelt het ministerie van Financiën de Voorjaarsnota op. De Voorjaarsnota 2026 geeft naast informatie over de rijksbegroting ook informatie over zaken die de gemeenten raken.
In de Voorjaarsnota is opgenomen dat het noodzakelijk is dat de ambities van het rijk en middelen die beschikbaar worden gesteld met elkaar in balans moeten komen. Een aantal voornemens in de Voorjaarsnota dreigt die balans echter te verstoren. Voorbeelden zijn:

- Huishoudelijke hulp in de WMO

Er is een voornemen van het huidige kabinet om huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de WMO per 1 januari 2029 te schrappen. Vanaf dat moment stopt het rijk ook 1 miljard euro minder in het gemeentefonds. Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien, waarbij het rijk aangeeft dat de beoogde besparing van 1 miljard euro taakstellend is.

- Jeugdhulp

De financiering van de jeugdzorg is structureel ontoereikend. Voor de jaren 2025–2027 zijn tussen Rijk en gemeenten afspraken gemaakt die zorgen voor tijdelijke financiële verlichting van de jeugdhulp. Voor de structurele financiering vanaf 2028 bestaat echter nog geen duidelijkheid. De deskundigencommissie onder leiding van Van Ark brengt begin 2027 een zwaarwegend advies uit over de financiële houdbaarheid van het jeugdstelsel, dat richtinggevend zal zijn voor vervolgbesluitvorming. Gemeenten blijven aandringen op structureel toereikende financiering vanuit het Rijk.

Prijsstijgingen
Recente geopolitieke spanningen zorgen voor veel onzekerheid en zijn in toenemende mate een bedreiging voor onze economie. Prijsstijgingen zijn het gevolg. Te noemen zijn de energiekosten, de brandstofkosten, bouwkosten en lonen.

Uit onze financiële kaders blijkt dat we slechts een beperkte indexering toepassen voor inflatie. In hoofdzaak worden de lasten van bedrijfsvoering (2%) en de gemeenschappelijke regelingen wel geïndexeerd. Dit betekent dat bijvoorbeeld niet de lasten van het sociaal domein worden geïndexeerd. Ongeveer de helft van de totale gemeentelijke begroting wordt niet geïndexeerd.

In voorgaande begrotingen is besloten om een zogenaamde stelpost indexering te vormen. Deze stelpost is bedoeld om extreme prijsstijgingen op te vangen. De voordelen uit het Gemeentefonds worden, in navolgingen van de besluitvorming in voorgaande begrotingen, aan deze stelpost toegevoegd.

Onze portemonnee

Financiële kaders

Inleiding
Jaarlijks houden we in de kadernota de financiële kaders tegen het licht. Dit zijn kaders voor het omgaan met de baten en lasten van onze portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus. Ze zijn de basis voor het opstellen van de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030.

Een eventueel voorstel om van een kader af te wijken of toe te voegen wordt een expliciet beslispunt van het raadsvoorstel in de begroting, kadernota of bestuursrapportage. In deze kadernota stellen wij voor om één kader te wijzigen, namelijk de tarieven toeristenbelasting. In de Kadernota 2027 wordt dit een afzonderlijk beslispunt. Wij lichten dit hieronder bij onderdeel 15 toe.

Toelichting kaders
In bijlage 1 staat een overzicht van de huidige financiële kaders. In dit hoofdstuk lichten wij enkele kaders ter verheldering toe. Wij gebruiken daarbij dezelfde nummering van de kaders als in de bijlage.

Wij stellen voor om:
- in te stemmen met de financiële kaders;

5. Gemeentefonds
Voor 2026 en daarna is het nog afwachten wat er met het Gemeentefonds gaat gebeuren. Op het moment van samenstellen van deze kadernota is de mei-circulaire nog niet klaar. In de mei-circulaire 2026 worden de financiële effecten van het regeringsbeleid voor het Gemeentefonds bekendgemaakt. Halverwege juni informeren we uw raad over de uitkomsten van de mei-circulaire. U kunt dan de uitkomsten betrekken bij de besluitvorming over de financiële stukken in de raad van 25 juni 2026.

Door de hoge inflatie in de afgelopen jaren is het voor onze gemeente een grote uitdaging om een sluitende begroting 2027 aan te bieden. We stellen niet voor om de financiële kaders bij te stellen op het gebied van indexatie. Maar wel om de verwachte voordelen door prijscompensatie van de mei-circulaire 2026 en de septembercirculaire 2026 te reserveren in de stelpost indexatie.

In het algemene deel (hoofdstuk Financiële ontwikkelingen) staan we stil bij de voorjaarsnota 2026 van het Rijk en de mogelijke financiële consequenties voor mei- en septembercirculaire 2026.

8. Prijsstijging
In bijlage 1 blijkt bij dit onderdeel: aanpassen budgetten 0%. Dit betekent dat budgetten in principe niet worden geïndexeerd. Een beperkt aantal budgetten wordt wel geïndexeerd, namelijk bedrijfsvoering (2%) en gemeenschappelijke regelingen en stichtingen (werkelijke indexatie). Concreet betekent dit dat ongeveer de helft van de lasten van de begroting niet wordt geïndexeerd.
Zie verder de toelichting bij het hoofdstuk Financiële ontwikkelingen (kopje Prijsstijging).

9. Bedrijfsvoering

Afspraak raad
Wij hebben met uw raad een zogenaamde volumeafspraak. Deze afspraak houdt in dat we de budgetten voor personele kosten jaarlijks met 3% indexeren. Deze indexering zetten wij in voor:

- Cao-ontwikkelingen en premies en sociale lasten (2%);
- Organisatieontwikkelingen (1%).

Deze afspraak geldt niet voor nieuwe taken.

Voorstel wijziging afspraak bij Begroting 2027
De veranderende samenleving vraagt ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. De organisatie vraagt doorontwikkeling naar opgavegericht en integraal werken. Als gevolg van meer taken is de laatste jaren de organisatie gegroeid van 230 naar 280 medewerkers.

We hebben voor de nieuwe bestuursperiode de volgende speerpunten:
- de dienstverlening optimaliseren;
- integraal werken bevorderen;
- zelforganisatie bevorderen;
- behoud en verbeteren werkgeluk.

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen en speerpunten is het huidige kader (3%) waarvan 1% voor organisatieontwikkelingen niet toereikend. We stellen voor om bij de Begroting 2027 het kader voor deze bestuursperiode 2026-2030 aan te passen. Deze aanpassing nemen we dan als afzonderlijk beslispunt in de begroting op. We stellen dan voor om als volgt de kosten voor bedrijfsvoering te indexeren:
- Cao-ontwikkelingen en premies en sociale lasten (2%);
- Organisatieontwikkelingen (2%).

Het financieel effect van de structurele verhoging van deze budgetten is € 250.000 per jaar voor de jaren 2027 tot en met 2030. Voorgesteld wordt om dit dan te dekken ten laste van de budgetten Indexering. We stellen vervolgens voor om na 2 jaar de herijkte afspraak te evalueren en de effecten te monitoren. Het is onze intentie om u jaarlijks bij te praten over de organisatie ontwikkelingen. Daarnaast gaan we in de paragraaf Bedrijfsvoering van de begroting en rekening u informeren over de organisatieontwikkelingen.

CAO 2027
De huidige CAO voor gemeente loopt tot 31 maart 2027. In deze kadernota gaan we uit van het bovengenoemde kader en dat de personeelskosten met 2% zullen toenemen. Het is de verwachting dat de inflatie en een nieuwe CAO meer dan 2% zal zijn. Mogelijk dat we door het rijk hiervoor worden gecompenseerd. En anders zullen we een beroep moeten doen op de stelpost Indexaties.

10. Gemeenschappelijke regelingen
Bij het opstellen van de Kadernota 2027 hebben we de begrotingen 2027 en meerjarenramingen 2028-2030 van de 7 gemeenschappelijke regelingen (GR'en) gecontroleerd. We hebben geïnventariseerd in hoeverre de gevraagde bijdrage voor de komende jaren in onze begroting is opgenomen. De verschillen tussen onze raming en de ramingen in de begroting van de GR brengen we ten laste van het begrotingssaldo. In onderstaande tabel is een positief verschil een voordeel en een negatief verschil een nadeel. We nemen de extra kosten mee in de stelpost indexatie.

	2027	**2028**	**2029**	**2030**
Totale mutatie:	-1.679	-123.1702	-143.727	-291.010

Uit de bovengenoemde mutaties blijkt dat de verhogingen oplopend zijn. De oplopende verhogingen komen per saldo door hogere bijdragen aan de VRD en GGD.

11. Grondexploitatie
De tekst met betrekking tot de tussentijdse winstneming is aangepast en is nu conform de nota grondbeleid 2026-2030 en de paragraaf grondbeleid. Inhoudelijk heeft dit geen gevolgen.

15. Belastingen: Onroerende zaakbelasting
Het coalitieakkoord 2026-2030 en het bestuursprogramma 2026-2030 zijn bij het samenstellen van deze kadernota nog niet gereed en zijn leidend in de voorstellen voor de begroting 2027. In overeenstemming met de financiële kaders is in de meerjarenbegroting een jaarlijkse stijging van 2,75% verwerkt. In deze kadernota doen wij geen voorstel voor extra OZB-opbrengst stijgingen.
15. Belastingen: Toeristenbelasting
Op basis van het bestuursprogramma 2022-2026 zijn de tarieven Toeristenbelasting voor 2023, 2024, 2025 en 2026 als volgt vastgesteld:
- Groepsaccommodaties € 0,60 per overnachting;
- Campings € 1,30 per overnachting;
- Hotels/BenB/bungalowparken □€ 1,75 per overnachting.

In deze kadernota doen wij een voorstel om de toeristenbelasting 2027 te wijzigen. Dit advies is mede gebaseerd op het advies van het Recreatieschap Drenthe 2027-2029. We realiseren ons dat het nieuwe bestuur, op basis van het coalitieakkoord 2026-2030, mogelijk andere tarieven wil. Dan is het mogelijk om bij het vaststellen van de Kadernota 2027 dit, middels een amendement, te realiseren. De recreatieve ondernemers in onze gemeente willen graag zo vroeg mogelijk duidelijk over het tarief voor het jaar 2027 en daarom doen we, op hun verzoek, in de Kadernota 2027 een voorstel over de tarieven 2027:

Voorstel 2027	
- groepsaccommodaties	€ 1,00
- campings	€ 1,50
- hotel/BenB/bungalowpark (per persoon per overnachting)	€ 2,00

De knoppen

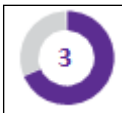
In dit onderdeel beschrijven we de beschikbare bestedingsruimte voor de meerjarenbegroting 2027-2030. We beschrijven hoe de bestedingsruimte zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de begroting 2026. Met deze bestedingsruimte kunnen we onze nieuwe of gewijzigde ambities realiseren. De bestedingsruimte bestaat uit 5 knoppen:

Knop saldo begroting: de structureel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor meerjarige uitgaven.

Knop beleidsintensivering: de incidenteel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor eenmalige uitgaven.

Knop belastingen: de mogelijkheid om financiële ruimte te creëren door de belastingen extra te verhogen.

Knop Financiële ruimte: de middelen die we kunnen vrijspelen door oud beleid te schrappen om ambities en dus nieuw beleid te realiseren.

Knop vrije algemene reserve (VAR): de middelen die we eventueel aanvullend incidenteel beschikbaar hebben in de VAR om onze ambities te realiseren.

Knop 1: bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit saldo begroting
In onderstaand overzicht is het verloop van knop 1 saldo begroting zichtbaar. De beginstand is de stand van de begroting 2026.

Saldo begroting *(x € 1.000)*	2027	2028	2029	2030
Stand begroting 2026	167	68	-2	-125
Ontwikkelingen				
1.overheveling / mutaties	0	0	0	0
Stand Kadernota 2027	167	68	-2	-125

Knop 2: bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit beleidsintensivering
In onderstaand overzicht is het verloop van knop 2 budget beleidsintensivering zichtbaar.

2 Beleidsintensivering *(x € 1.000)*	2027	2028	2029	2030
Stand begroting 2026	1.116			
Ontwikkelingen				
1.autonome voorstellen	-1.755			
2. ontrekken uit de VAR				
Stand Kadernota 2027	-639	0	0	0

Knop 3: bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit ontwikkeling belastingen
De wijzigingen van de belastingen hebben geen effect op deze knop.

3 Belastingen *(x € 1.000)*	2027	2028	2029	2030
Stand begroting 2026	0	0	0	0
Ontwikkelingen				
Stand Kadernota 2027	0	0	0	0

Knop 4: Financiële ruimte
Voor de zoektocht naar financiële ruimte verwijzen we naar de bijlagen.

4 Bezuinigingen *(x € 1.000)*	2027	2028	2029	2030
Stand begroting 2026	0	0	0	0
Ontwikkelingen				
Stand Kadernota 2026	0	0	0	0

Knop 5: bestedingsruimte en bestedingsvoorstellen vanuit VAR
Bij te weinig beschikbare middelen kunnen we een onttrekking aan de VAR doen. Voor 2027 is het voorstel om € 610.000 uit de VAR te halen voor de voorgestelde doelen.

VAR (x € 1.000)	2027
Stand Jaarrekening 2025	4.496
Ontwikkelingen	
Resultaat 2025 (8 april 2026)	1.793
Bestemming resultaat 2025	-140
Diverse toevoegingen	3.600
Diverse onttrekkingen	-3.454
Berap 2026 - I	-1.541
Resultaat 2026	pm
Bijdrage uit de Bufferreserve gronden	600
Kadernota 2027 (alleen autonoom)	-610
Kadernota 2027 (bestuurlijke wensen)	pm
Stand Kadernota 2026	4.744

Financiële kaders voor Onze portemonnee

Jaarlijks houden we in de kadernota de financiële kaders tegen het licht. Deze financiële kaders zijn leidend voor de hele P&C cyclus.

Toeristenbelasting:
We stellen voor om in de periode 2027-2030 nieuwe, gedifferentieerde tarieven voor de toeristenbelasting te hanteren. Dit is in lijn met het advies van het Recreatieschap Drenthe. Hiermee wordt aangesloten bij provinciale uniformiteit, kan de sector tijdig worden geïnformeerd en ontstaat ruimte om te investeren in voorzieningen ten behoeve van onze economie én leefbaarheid.

We doen een voorstel om de tarieven van de Toeristenbelasting te verhogen. De tarieven worden dan:
- Groepsaccommodaties: € 1,00 per overnachting;
- Campings € 1,50 per overnachting;
- Hotels/BenB/bungalowparken € 2,00 per overnachting.

De overige kaders zijn niet gewijzigd. Een aantal kaders is toegelicht in Onze portemonnee.

Hieronder staat een overzicht van de huidige financiële kaders.

Als het voorstel is om van een kader af te wijken of een kader toe te voegen, dan wordt dit expliciet in het beslispunt raadsvoorstel van de begroting, kadernota of bestuursrapportage opgenomen. Het toegevoegde kader is dan ook als afzonderlijk onderdeel in het beslispunt Kaders in het raadsvoorstel van deze kadernota opgenomen.

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
1	Begroting (knop 1)	Basis	Structureel sluitende begroting	
			Knop 1 (saldo begroting), knop 3 (belastingen) en knop 4 (bezuinigingen) inzetten om structurele risico's op te kunnen vangen en of structureel nieuw beleid te financieren.	
2	Beleidsintensivering (knop 2)	Incidentele bestedingsvoorstellen	Minimum bedrag voor toekenning van nieuw beleid bij de begroting en Bestuursrapportage I Voor de begroting en Bestuursrapportage I is € 250.000 voor nieuw beleid beschikbaar. Dit geldt niet na Bestuursrapportage I en voor Bestuursrapportage II.	€ 250.000
3	Onvoorzien	Calamiteiten	Beschikbaar voor incidenten	€ 50.000
4	Saldo jaarrekening	Voordelig saldo	Ten gunste van vrije reserve (VAR).	
		Nadelig saldo	Ten laste van vrije reserve (VAR).	
5	Gemeentefonds	Circulaire	Zo mogelijk o.b.v. de meest actuele circulaire	
		Behoedzaamheid	5 punten (UF) per jaar cumulatief in meerjarenbegroting	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
6	Financiering	Beleid	Sturing, conform BBV, op lage rentekosten	
7	Rente	Percentage	Nieuwe investeringen	2,5%
			Geen (bespaarde) rente toerekenen aan de reserves en in plaats hiervan een vast bedrag toevoegen aan de algemene reserve (WAR)	
			Financieringstekort	3,5%
8	Prijsstijging	Index	Aanpassing van budgetten	0,0%
			Stelpost voor prijsstijgingen	€ 0
			Huur: conform landelijke richtlijn	
9	Bedrijfsvoering	Index	In totaal: Waarvan voor cao-ontwikkelingen, periodieke verhogingen en werkgeverslasten Waarvan voor organisatieontwikkelingen (uitgezonderd nieuwe taken)	3,0% 2,0% 1,0%
10	Gemeenschappelijke regelingen (GR) en Werkvoorzieningschappen (Wvs)	Exploitatie saldo	Nadelig saldo GR en Wvs is een verplichte uitgave Conform richtlijn Provincie nadelige saldi GR en Wvs structureel in meerjarenraming verwerken	
11	Grondexploitatie	Winstneming	Op basis van BBV (POC-methode)	
		Reserve gronden	% boekwaarde meest risicovolle plannen Geen winsten en verliezen van gronden rechtstreeks muteren op de vrije algemene reserve maar ten gunste of ten laste van de exploitatie brengen.	30%
12	Reserves	Vermogenspositie	Stille reserves bij berekening weerstandsvermogen meenemen tot de hoogte van de incidentele risico's	
		Vermogenspositie	Een minimaal percentage solvabiliteit	25%
		Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	Minimumomvang van de WAR vaststellen op de gekwantificeerde risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen blijken	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
		Vrije Algemene reserve (VAR)	Minimum van de VAR als buffer instellen op 1% van de totale lasten en baten van de begroting. Als de financiële ruimte van knop 2 onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking incidentele beleidswensen. Als de VAR door nadelige jaarrekeningresultaten lager wordt dan het minimum, dan kan aanvulling middels de WAR plaatsvinden. Mutaties (dotaties of onttrekkingen) aan de VAR als afzonderlijk beslispunt in rapportages opnemen. Mutaties (dotaties of onttrekkingen) van alle andere reserves geen afzonderlijk beslispunt in rapportages opnemen. Door in te stemmen met deze rapportages wordt ook ingestemd met de reservemutaties van deze rapportages.	
		Kern en Kader	Boekwinsten/-verliezen bij Kern en Kader accommodaties	
		Herstructurering	Bijdrage per gesloopte woning Voeding uit winstnemingen, grondexploitatie en saldi jaarstukken	€ 5.500
13	Afschrijving	Beleid	Conform financiële verordening	
14	Projecten	Kern & kader	Normbedrag per functie en leefgebied (minder accommodaties maar beter)	
		Vastgoed & Geld (groen, gebouwen)	Budget jaarlijks ophogen met	€ 25.000
			Structureel vanaf 2024	
		3D's (jeugd, wmo, participatie)	In de gedachte van het regenboogmodel blijft ontschotting bestaan. We blijven integraal kijken naar het Sociaal Domein. Voor de 3D budgetten (jeugd, Wmo, participatie) passen we wel een schot toe.	

Nr	Omschrijving		Uitgangspunt	Waarde
15	Belastingen	OZB	Jaarlijkse verhoging Een deel van de areaaluitbreiding opbrengsten OZB is beschikbaar voor beheer openbare ruimte	2,75% 25%
		Rioolheffing	Kostendekkend	100%
		Afvalstoffenheffing	Kostendekkend	100%
		Toeristenbelasting	Voorstel 2027 - groepsaccommodaties - campings - hotel/BenB/bungalowpark (per persoon per overnachting)	 € 1,00 € 1,50 € 2,00
		Forensenbelasting	Gekoppeld aan de toeristenbelasting	
16	Belastingdruk	Totaal OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing	Jaarlijkse evaluatie ontwikkeling totale belastingdruk i.r.t. hiervoor beschikbare egalisatie reserve	
17	Leges	Index	Gekoppeld aan de verhoging OZB	2,75%
18	Kapitaallasten	Vrijval	Alle vrijval ten gunste van exploitatie m.u.v. bedrijfsvoertuigen	
19	DPL (dynamische prioriteitenlijst)	Wensen en prioriteiten van het college	Bestedingsvoorstellen bij de programmabegroting en/of Bestuursrapportage-I	
20	Grote verschillen jaarrekening en begroting	O.a. opbrengst belastingen, bouwleges	Richtlijn: gedeelte van het verschil wordt als structureel gezien	50%

Bijdragen Gemeenschappelijke Regelingen (GR'en)

Voor onze meerjarenbegroting is het uitgangspunt dat we bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen ramen op basis van de meest recente gegevens van de GR. Inmiddels hebben alle GR'en een begroting 2027 aangeleverd en dit leidt tot aanpassingen van de bijdrage.

In onderstaand overzicht is het effect zichtbaar. In deze kadernota beschouwen we de totale mutatie als een autonoom bestedingsvoorstel, omdat de provincie erop toeziet dat wij de bijdragen van de GR in onze eigen begroting opnemen. In de tabel is een positief verschil een voordeel en een negatief verschil een nadeel. De voor- en nadelen zijn verwerkt in de stelpost indexatie.

Meerjarenraming GR'en	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
WSW bedrijven				
Emco raming GR	143.378	173.554	157.459	157.931
Wedeka raming GR	342.000	340.000	332.000	320.000
Totaal exploitatie bijdrage	485.378	513.554	489.459	477.931
Onze begroting	740.855	732.052	689.619	785.664
Verschil	**255.477**	**218.498**	**200.160**	**307.733**
Recreatieschap Drenthe				
Raming GR	134.426	137.912	141.594	144.631
Onze begroting	131.997	134.808	137.727	137.727
Verschil	**-2.429**	**-3.104**	**-3.867**	**-6.904**
GGD				
Basisbijdrage	825.948	855.682	882.209	908.675
Bijdrage huisvesting	66.520	68.915	71.051	73.183
Overige programma's	507.017	525.269	523.305	538.832
Financiering Zorg en Veiligheid	443.466	459.526	474.023	488.488
Raming GR	1.842.951	1.909.392	1.950.588	2.009.178
Onze begroting	1.692.492	1.760.192	1.827.080	1.827.080
Verschil	**-150.459**	**-149.200**	**-123.508**	**-182.098**
VRD				
Raming GR	2.064.458	2.213.134	2.324.189	2.442.115
Onze begroting	1.967.177	2.050.750	2.128.015	2.128.015
Verschil	**-97.281**	**-162.384**	**-196.174**	**-314.100**
RUD (Omgevingsdienst)				
Raming GR	1.456.971	1.540.210	1.593.707	1.667.970
Onze begroting	1.450.042	1.513.331	1.573.580	1.573.580
Verschil	**-6.929**	**-26.879**	**-20.127**	**-94.390**
Publiek vervoer				
Raming GR	22.411	23.308	24.305	25.345
Onze begroting	22.353	23.207	24.094	24.094
Verschil	**-58**	**-101**	**-211**	**-1.251**
	2027	**2028**	**2029**	**2030**
Totale mutatie:	**-1.679**	**-123.170**	**-143.727**	**-291.010**

Uit de bovengenoemde mutaties blijkt dat de beschikbare budgetten voor de bijdrage aan de gemeenschappelijke regelingen in de periode 2027-2030 niet toereikend zijn.

De financiële stukken van de diverse Gemeenschappelijke Regelingen zijn geagendeerd voor de raadsvergadering van 18 juni 2026 en worden daarin toegelicht.

Dynamische prioriteitenlijst (DPL)

In de Dynamische Prioriteitenlijst (DPL) maken we onderscheid tussen autonome voorstellen en bestuurlijke voorstellen. Autonome bestedingsvoorstellen worden alleen bij de kadernota beschikbaar gesteld. Over de niet geprioriteerde bestuurlijke voorstellen maken we een integrale afweging bij de begroting en bestuursrapportage. Als college doen we wel een voorstel voor deze bestuurlijke bestedingsvoorstellen voor de begroting 2027. Bij de vaststelling van de begroting 2027 neemt de raad een besluit over deze bestuurlijke bestedingsvoorstellen.

Autonome voorstellen

Hieronder staan de autonome voorstellen:

Thema	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
1	Jeugd		1.750.000
2	Jeugd - inzet Bestemmingsreserve Jeugd -		-750.000
3	Jeugd - gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe		pm
4	Subsidieverlening Stichting MFA ’t Brughuus Valthermond		127.000
5	Juridische capaciteit ter ondersteuning van de implementatie van de Omgevingswet		92.000
6	Inhoudelijke actualisatie Omgevingsvisie + een verplicht omgevingseffectrapportage ter toetsing en afweging van de haalbaarheid van de ambities		120.000
7	Herplantplicht Nieuw Buinen		123.000
8	Bedrijfscontinuitiet		70.400
9	Regio Deal Zuid- en Oost Drenthe (jaarlijkse bijdrage)		225.000
10	Programma Woonzorgakkoord - voortzetting projecten		25.000
11	Programma Woonzorgakkoord - coordinatie		52.000
12	Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer		50.000
13	Bestrijding en beheersing Aziatische duizendknopen 2027 t/m 2031 en afhandeling motie 'Bermplanten IBOR		85.000
14	Bloemrijke akkerranden		10.000
15	Extra kosten toekomstbestendig inrichten uitvoering leerplicht		40.000
16	Huisvesting peuterspeelzalen		-64.500
17	Informatieveiligheid (Informatiebeveiliging en Privacy)		100.000
18	Toeristenbelasting 2027-2030 aan de hand van advies Recreatieschap Drenthe		-300.000
			1.754.900

1. Jeugd

De budgetten voor jeugd zijn in 2026 incidenteel verhoogd. De budgetten 2027-2030 zijn gelijk gebleven. Daardoor ontstaat nu tussen de werkelijke uitgaven 2025 en de begroting 2027 een financieel gat van € 1.750.000. Het budget van 2027 zal nog met € 1.750.000 verhoogd moeten worden om op het niveau van de werkelijke uitgaven 2025

te komen. In BERAP I 2026 is als autonoom voorstel € 750.000 opgenomen en voor de Kadernota 2027 € 1.750.000. Met deze verhoging wordt nog geen rekening gehouden met de verwachte prijsindicatie in 2026 van 5,2% (OVA).
Financieel effect: € 1.750.000 incidenteel nadelig

2. Jeugd - inzet Bestemmingsreserve Jeugd -
In de BERAP II 2025 is besloten om € 1.500.000 in de bestemmingsreserve Hervormingsagenda Jeugd toe te voegen. Deze bestemmingsreserve heeft als doel om de kosten van Jeugdzorg te egaliseren. Indien blijkt voor 2026 en 2027 dat de kosten van Jeugdzorg hoger zijn dan geraamd, kan een beroep op deze bestemmingsreserve worden gedaan. Het voorstel is om vanuit deze bestemmingsreserve € 750.000 toe te voegen aan het Jeugdbudget van 2026 en daarmee het autonome voorstel voor 2026 te dekken.
Financieel effect: € 750.000 incidenteel voordelig

3. Jeugd - gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe
De kosten voor het oprichten en uitvoeren van de gemeenschappelijke regeling Jeugdhulpregio Drenthe zijn nog niet bekend. Deze zullen nog volgen. We verwachten dat er extra uitgaven ontstaan, er is nog geen begroting.
Financieel effect: PM

4. Subsidieverlening Stichting MFA 't Brughuus Valthermond
Een aantal vrijwilligers, wil graag de dorpshuis- en sportfunctie in MFA 't Brughuus behouden. Ze hebben aangegeven dat zij bij de start, naast de subsidiebedragen voor de huur van de ruimtes, over een exploitatiebudget moeten kunnen beschikken. In gezamenlijkheid is afgesproken een pilot aan te gaan voor een periode van twee jaar. Er is afgesproken om in kwartaal 3 2027 een evaluatie te laten plaatsvinden.
Voor het dorpshuis betekent dit een aanvullende subsidie van € 63.000,- per jaar incidenteel.
Voor het exploiteren en beheren van de sportzaal in MFA 't Brughuus op basis van daadwerkelijke kosten zijn de meerkosten € 64.000, -.
Financieel effect: € 127.000 nadelig

5. Juridische capaciteit ter ondersteuning van de implementatie van de Omgevingswet
De Omgevingswet brengt nieuwe instrumenten, procedures en bevoegdheden met zich mee. De transitie loopt tot tenminste 2032 en bevindt zich in een complexe fase waarin binnen strakke deadlines oude werkwijzen vervallen en nieuwe worden ingevoerd. In de organisatie ontbreekt momenteel echter specifieke juridische capaciteit om ontwikkelingen in wetgeving, aanpalende regelgeving en jurisprudentie te vertalen naar de gemeentelijke praktijk. Ook is een duidelijke signaalfunctie nodig om landelijke ontwikkelingen te volgen, wettelijke termijnen te bewaken en het bestuur en de ambtelijke organisatie te adviseren over bevoegdheden, delegatie en mandaat. Zonder deze expertise ontstaan risico's op juridisch kwetsbare besluiten en het onbewust niet naleven van procedures en termijnen. Er is hiervoor geen dekking meer vanuit de Omgevingswet-gelden.
Financieel effect: € 92.000 incidenteel nadelig

6. Inhoudelijke actualisatie Omgevingsvisie + een verplicht omgevingseffectrapportage ter toetsing en afweging van de haalbaarheid van de ambities
De omgevingsvisie wordt inhoudelijk geactualiseerd om nieuw beleid en toekomstige opgaven integraal te verwerken. Daarbij wordt een verplichte omgevingseffectrapportage (OER) opgesteld. De OER brengt de effecten van de voorgenomen ambities op onder meer milieu, leefomgeving, ruimtegebruik en duurzaamheid in beeld en ondersteunt de raad bij een zorgvuldige afweging van haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Zonder deze actualisatie en toetsing ontbreekt een actueel en juridisch houdbaar kader voor

richtinggevende keuzes in de fysieke leefomgeving. Er is hiervoor geen dekking meer vanuit de Omgevingswet-gelden.
Financieel effect: € 120.000 incidenteel nadelig

7. Herplantplicht Nieuw Buinen
Als gevolg van de vergroting van de visvijver in Nieuw-Buinen (naast het openluchtzwembad) hebben we de verplichting tot herplanting. Op de plek van de vijver is 105 are bos gekapt. 62 are daarvan valt buiten de bebouwde kom en daarvoor krijgen we vanuit de provincie een herplantplicht opgelegd.

Eerder hebben we een maatwerkverzoek ingediend bij de provincie en daarna zijn er 62 elzen en berken aangeplant rondom de oude ijsbaan Drouwenerveen. Er staat daarom nu nog een verplichting van 50 are open.
Financieel effect: € 123.000 incidenteel nadelig

8. Bedrijfscontinuïteit
Verstoringen kunnen in allerlei vormen en maten voorkomen. Bijvoorbeeld een elektriciteitsstoring of een brand. Dit kan grote impact hebben op de bedrijfscontinuïteit en dus ook op de dienstverlening door de gemeente. Om ervoor te zorgen dat cruciale processen kunnen doorlopen bij verstoringen, werken wij aan een bedrijfscontinuïteitsplan. We gaan de nodige maatregelen treffen om ongeacht de omstandigheden, de continuïteit van de meest kritische bedrijfsprocessen te garanderen. De impact van verstoringen in de dienstverlening van onze gemeente worden hierdoor beheersbaar. Als één of meerdere van deze bedrijfsprocessen wordt onderbroken, moeten wij snel en besluitvaardig kunnen optreden om deze activiteiten binnen de kortst mogelijke termijn te herstellen. Voor de inzet van projectleden zijn de verwachte kosten € 70.400. Op dit moment is nog niet duidelijk welke structurele middelen het bedrijfscontinuïteitsbeheer gaat vragen.
Financieel effect: € 70.400 incidenteel nadelig

9. Regio Deal Zuid- en Oost Drenthe (jaarlijkse bijdrage)
De raad heeft in de vergadering van 13 juli 2023 besloten om weer te participeren in een nieuwe Regio Deal. Er zijn 4 nieuwe programmalijnen: Leven Lang Ontwikkelen, Zorg en Welzijn, Economische Structuurversterking en Aantrekkelijke Regio. Aan de hand van deze programmalijnen worden er nieuwe projecten opgestart. De kosten bedragen vanaf 2024 € 225.000 per jaar voor een periode van 4 jaar. Voor 2027 nemen we de kosten als autonoom voorstel mee.
Financieel effect: € 225.000 incidenteel nadelig

10. Programma Woonzorgakkoord - voortzetting projecten
Het programma Woonzorgakkoord bestaat uit acht projecten: vijf reguliere BO-projecten en drie Regio Deal-projecten plus Leren & Ontwikkelen. Voor voortzetting van de vijf reguliere projecten in 2027 ligt er een afspraak dat partners financieel gaan bijdragen, maar de hoogte en realisatie van deze bijdragen zijn nog niet duidelijk. Daarom wordt het volledige bedrag van de programmateamkosten in begroting van onze gemeente opgenomen. De drie Regio Deal-projecten en Leren & Ontwikkelen lopen tot eind 2027 en vormen een verplichting, ongeacht de verdere vorm van het WOZO-programma. Deze inzet is belegd bij het extern programmateam. Beschikbare uren-cofinanciering is al in mindering gebracht op de kosten van 2026. Voor de resterende inzet tot eind 2027 is €25.000 nodig.
Financieel effect: € 25.000 incidenteel nadelig

11. Programma Woonzorgakkoord - coordinatie
De coördinatie van het Woonzorgakkoord wordt geleidelijk overgedragen naar de lijn. Daarom zijn voor 2027 alleen uren opgenomen voor inzet vanuit Sociaal domein en Wonen en niet meer voor een aparte coördinator zoals in 2026. Zolang het programma

en de Regio Deal nog lopen is inzet vanuit beide beleidsterreinen noodzakelijk voor borging en vervolg van de werkzaamheden.
Financieel effect: € 52.000 incidenteel nadelig

12. Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer
Om te kunnen voldoen aan de flora- en fauna wetgeving en om de gedragscode te kunnen implementeren, is het noodzakelijk om te weten waar beschermde flora- en fauna in de berm voorkomen. Voor het implementeren van de Gedragscode Soortenbescherming is een budget van € 50.000 nodig.
Financieel effect: € 50.000 incidenteel nadelig

13. Bestrijding en beheersing Aziatische duizendknopen 2027 t/m 2031 en afhandeling motie 'Bermplanten IBOR
Voor de bestrijding van haarden met prioriteit "hoog" en "middel" is € 85.000,- per jaar, gedurende een periode van vijf jaar, totaal € 425.000,- nodig.
Financieel effect: € 85.000 incidenteel nadelig

14. Bloemrijke akkerranden
Ieder jaar doen wij een bijdrage aan de agrariers voor bloemrijke akkerranden. Dit sluit ook aan op de vastgestelde groenvisie.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

15.Extra kosten toekomstbestendig inrichten uitvoering leerplicht
De uitvoering van de Leerplichtwet 1969 is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Alle leerlingen moeten bovendien de kans krijgen om naar school te gaan en zich te ontwikkelen. Dit betekent dat we moeten zorgen voor hulp en steun die passen bij de behoeften van elke leerling. Om de uitvoering van Leerplicht toekomstbestendig in te richten is door het MT een voorgenomen besluit genomen om de uitvoering van leerplicht volledig onder te brengen bij Menso N.V. te Emmen (hierna Menso) voor de duur van vier jaren met ingang van 1 januari 2026. Menso is de uitvoeringsorganisatie voor leerplicht in de gemeenten Emmen en Coevorden. Door de uitvoering bij Menso onder te brengen wordt de gehele BOCE-regio bediend. De Ondernemingsraad heeft positief op het voorgenomen besluit geadviseerd. Op dit moment zijn de beschikbare middelen in de personeelsbegroting loonkosten leerplicht niet voldoende. Met dit voorstel beogen we structurele financiering voor de uitvoering leerplicht bij Menso. Het tekort bedraagt € 40.000. In de Kadernota 2028 doen we een nieuw autonoom voorstel.
Financieel effect: € 40.000 nadelig

16. Huisvesting peuterspeelzalen
Door overname van huurcontracten door andere partijen en een verandering in de functie van leegstaande ruimtes is het oorspronkelijk begroot bedrag te hoog geraamd. Dit kan structureel verlaagd worden. Dat levert een voordeel op van € 64.500.
Financieel effect: € 64.500 incidenteel voordelig

17. Informatieveiligheid (Informatiebeveiliging en Privacy)
In de begroting 2026 is een incidentele raming opgenomen voor informatieveiligheid. De overheid moet digitaal weerbaarder worden en daarvoor moeten we voldoen aan allerlei wettelijke voorschriften op gebied van informatieveiligheid, waaronder de Cyberbeveiligingswet die in werking gaat treden. Naast aanpassing in de techniek, moeten investering gedaan worden voor monitoring, risicomanagement en extra bewustwording. De kosten zijn structureel van aard, en nemen in de toekomst toe.
Financieel effect: € 100.000 incidenteel nadelig

18. Toeristenbelasting 2027-2030 aan de hand van advies Recreatieschap Drenthe

We stellen voor om in de periode 2027-2030 nieuwe, gedifferentieerde tarieven voor de toeristenbelasting te hanteren. Dit voorstel is in lijn met het advies van het Recreatieschap Drenthe. Hiermee wordt aangesloten bij provinciale uniformiteit, kan de sector tijdig worden geïnformeerd en ontstaat ruimte om te investeren in voorzieningen ten behoeve van onze economie én leefbaarheid.
De tarieven worden dan per 2027 € 2,00 per persoon per nacht voor bungalows en hotels, € 1,50 voor kamperen en € 1,00 voor groepsaccommodaties. Voor de begroting 2027 levert dit een meeropbrengst van € 300.000 op. De meeropbrengst is structureel.
Financieel effect: € 300.000 incidenteel voordelig

Bestuurlijke voorstellen
Hieronder staat een overzicht van de bestuurlijke voorstellen die we voor de begroting 2027 in beeld hebben.

Thema	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
1	Participatiebeleid - Reintegratiebeleid		pm
2	Stichting Sociale teams Borger-Odoorn - uitbreiding formatie sociale teams		360.000
3	Uitvoeringsbudget Buurtsportcoaches en Cultuurcoaches		40.000
4	Kansencoach		245.000
5	Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval		90.000
6	Transformatieplan Mentale gezondheid Drenthe		pm
7	Tennisclub Valthermond Privatisering en onderhoud tennisbanen		57.000
8	Buurtsportcoach jongeren / senioren (extra inzet)		115.000
9	Buurtkamers - coordinatie en exploitatie		120.000
10	Aanpak overgewicht en obesitas - huidige inzet behouden		30.000
11	Samenwerking cultuureducatie		15.000
12	Budget Jeugdfonds		5.000
13	Gezondheid - Welzijn op recept.		45.000
14	Gezondheid - Eenzaamheid		15.000
15	Schulddienstverlening - Financieel team		200.000
16	Onderwijs - inrichten jongerenhub- Esdal Borger		10.000
17	Onderwijs - Ondersteuningsroute onderwijs-zorg VO		15.000
18	Sport en Gezondheid - special Olympics		pm
19	Sport en Gezondheid - sport en cultuurgala		10.000
20	BIOR - uitvoeringsbudget		400.000
21	Hitteplan		10.000
22	Begeleiding kinderraad		15.000
23	Programma beweegzeker		35.000
24	Uitvoeringsagenda Duurzaamheid - duurzame ontwikkeling: ambitie actualiseren		195.075
25	Klimaatadaptatie - PM post		pm
26	Ondernemersdienstverlening: Verkenning oprichting ondernemersfonds		20.000

27	Ondernemersdienstverlening: Doorstart overkoepelende ondernemersplatform		10.000
28	OOV-adviseur		109.000
29	BOA's openbare ruimte		126.000
30	Trainees		280.000
31	Funderingsproblematiek - inzet steunpunt		9.000
32	Funderingsproblematiek - reservering subsidie		400.000
33	Wonen en Mobiliteit Gebiedsontwikkeling Nw-B en NSL		pm
34	Participatie		10.000
35	Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer		100.000
36	Digitale transformatie		50.000
37	Warmteprogramma		500.000
	Totaal bestuurlijke wensen (zonder prioritering)		**3.641.075**

Beleidsmatige voorstellen

1. Participatiebeleid - Reintegratiebeleid
Het aantal uitkeringen in het kader van de reguliere bijstand nemen toe en hierdoor is de verwachting dat ook de kosten van re-integratie toenemen. De verwachting is dat de komende jaren de uitkeringen en de duur van de uitkeringen blijven toenemen waardoor een blijvende verhoging van het budget noodzakelijk is. We ramen deze kosten in eerste instantie PM en gaan dit de komende periode monitoren.
Financieel effect: PM

2. Stichting Sociale teams Borger-Odoorn - uitbreiding formatie sociale teams
Door meerdere (maatschappelijke) ontwikkelingen en indexatie van de salarisschalen CAO Sociaal Werk is de begroting van de Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn voor 2026 niet toereikend. De caseload bij de SSTBO is in 2 jaar tijd (met peildatum januari) met ruim 240 dossiers gestegen en er staan momenteel rond de 200 wachtenden op de wachtlijst. Ook is het nodig dat de SSTBO voldoende voorbereid is op de verdere implementatie van de hervormingsagenda jeugd en het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. De ontwikkelingen verlangen dat vragen van inwoners zoveel als mogelijk in het voorliggende veld opgelost kunnen worden en we zien ook dat er meer voorliggend van de SSTBO wordt gevraagd. Er wordt daarom een financiële bijdrage gevraagd voor extra formatie bij de SSTBO om de huidige kwaliteit van dienstverlening te behouden en te kunnen voldoen aan de opdracht voor stevige lokale teams.
Financieel effect: € 360.000 incidenteel nadelig

3. Uitvoeringsbudget Buurtsportcoaches en Cultuurcoaches
In de begroting 2026 is werkbudget voor de buurtsportcoaches en cultuurcoaches opgenomen. Dit is niet structureel. Voor 2027 vragen we daarom opnieuw een financiële ondersteuning van € 40.000. Met dit budget kunnen de buurtsportcoaches en cultuurcoaches hun activiteiten en plannen uitvoeren.
Financieel effect: € 40.000 incidenteel nadelig

4. Kansencoach
In 2021 is gestart met de inzet van de ondersteuningsroute onderwijs-zorg en daarmee het toevoegen van Kansencoaches op scholen. De inzet van de Kansencoach versterkt het schoolteam en wordt door partners als zeer waardevol ervaren. Dankzij vroegtijdige signalering en ondersteuning op school helpt deze inzet de instroom naar jeugdhulp te verminderen of uit te stellen. De Kansencoach is inmiddels een onmisbare schakel in de verbinding tussen onderwijs en zorg.

De inzet van kansencoaches wordt berekend op basis van het aantal leerlingen per school. De ondersteuningsroute onderwijs-zorg wordt gefinancierd middels cofinanciering van gemeente en personele inzet via schoolbestuur. Door het wegvallen van subsidies is er vanaf 2025 geen dekking. Voor 2025 en 2026 is incidenteel € 210.000 beschikbaar gesteld. Er wordt gezocht naar structurele financiering voor de komende jaren. Momenteel is het incidentele financiering, valt deze weg dan verdwijnen de kansencoaches van de scholen. Voor 2027 wordt er € 245.000 gevraagd om de inzet van de kansencoaches te continueren.
Financieel effect: € 245.000 incidenteel nadelig

5. Mentale weerbaarheid ter voorkoming schooluitval
Het voorkomen van schooluitval is essentieel voor een kansrijke omgeving. Jongeren worden laagdrempelig benaderd en gecoacht om hun ontwikkeling te bevorderen en mentale problemen te voorkomen. Dit gebeurt via peer-to-peer coaching. Momenteel voert een externe partij dit uit en worden de effecten gemonitord. Voor 2027 wordt onderzocht of deze aanpak wordt voortgezet of aangepast. Hiervoor is € 90.000 nodig. Deze inzet wordt meegenomen in de doorontwikkeling van de pedagogische basis en stevige lokale teams onder de Hervormingsagenda Jeugd.
Financieel effect: € 90.000 incidenteel nadelig

6. Transformatieplan Mentale gezondheid Drenthe
We zijn in dit voorjaar de regionale samenwerkingsovereenkomt (SOK) voor het transformatieplan Mentale Gezondheid Drenthe aangegaan. De druk op de (geestelijke) gezondheidszorg neemt toe door een groeiende zorgvraag, personeelstekorten en oplopende wachttijden. Om inwoners tijdiger passende ondersteuning te bieden, is betere samenwerking tussen medische zorg en het sociaal domein noodzakelijk. Om dit te realiseren zijn wij de SOK aangegaan. Van gemeenten worden op dit moment geen aanvullende structurele middelen gevraagd. Een Specifieke Uitkering Transformatiemiddelen (SPUK) is aangevraagd. Er zijn nog veel (financiële) onzekerheden voor de komende jaren en we ramen dan ook PM.
Financieel effect: PM

7. Tennisclub Valthermond Privatisering en onderhoud tennisbanen
De tennisclub Valthermond is de enige tennisvereniging in onze gemeente waarvan de grond met de 2 tennisbanen nog niet is geprivatiseerd. Voor het privatiseren is netto € 57.000 van onze gemeente nodig voor onderhoud/renovatie. De club gaat dit na privatisering zelf uitvoeren. Ook draagt de club en het gebiedsfonds bij in de totale kosten van de privatisering.
Financieel effect: € 57.000 incidenteel nadelig

8. Buurtsportcoach jongeren / senioren (extra inzet)
In 2026 is er extra inzet van een buurtsportcoach jongeren en een buursportcoach senioren. De omvang van de groep senioren in onze gemeente is de afgelopen jaren snel toegenomen en blijft groeien. Tegelijkertijd zijn er vanuit het Rijk extra preventietaken bij gemeenten neergelegd zoals: valpreventie, gezond en fit ouder worden en de versterking van zelfredzaamheid bij thuiswonende senioren. Met de extra inzet van een Buurtsportcoach Senioren wordt een directe bijdrage geleverd aan het voorkomen van valincidenten en vergroten van veiligheid, het versterken van vitaliteit, zelfredzaamheid en sociale verbinding onder senioren. Met een groeiende seniorenpopulatie is deze inzet niet alleen waardevol, maar noodzakelijk om de druk op zorg en welzijn te verminderen en ouderen langer gezond thuis te houden. De buurtsportcoach jongeren zet sport en bewegen doelgericht in als middel voor het stimuleren van een gezonde leefstijl, het vergroten van weerbaarheid en zelfvertrouwen, het ontwikkelen van sociale vaardigheden en het verminderen van overlast en negatieve groepsvorming. Sport kan daarbij ook gericht ingezet worden voor verschillende doelgroepen jongeren. De buurtsportcoach jongeren is van maatschappelijke belang omdat sport kan worden ingezet als krachtig en laagdrempelig preventief middel. De extra inzet bekostigen we nu

vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze regeling loopt eind 2026 af. Er is nog onzekerheid hoe de financiering voor 2027 is. Daarom wordt voor de capaciteit van de buurtsportcoach jongeren en de buurtsportcoach senioren in 2027 een financiële bijdrage gevraagd.
Financieel effect: € 115.000 incidenteel nadelig

9.Buurtkamers - coördinatie en exploitatie
De buurtkamers werden tot en met 2026 gefinancierd vanuit UMO Zorg en Voorzieningen Dichterbij. Deze middelen zijn vanaf 2027 niet langer beschikbaar. Om de buurtkamers te kunnen continueren, uitbreiden en coördineren, is aanvullende structurele financiering nodig. De buurtkamers zijn van grote maatschappelijke waarde: zij vormen een laagdrempelige plek waar inwoners met diverse vragen terecht kunnen en waar organisaties elkaar weten te vinden. We willen zorg en voorzieningen dichtbij inwoners organiseren: in de wijken en dorpen. Maatschappelijke ontwikkelingen en toenemende druk op onze toegang tot zorg en ondersteuning (SSTBO) en welzijnsorganisatie (Andes) benadrukken het belang van laagdrempelige plekken waar inwoners hun vragen kunnen stellen en elkaar kunnen ontmoeten.
Financieel effect: € 120.000 incidenteel nadelig

10. Aanpak overgewicht en obesitas - huidige inzet behouden
Overgewicht en obesitas onder kinderen nemen ook in onze gemeente toe en vragen om gerichte actie. Met een financiële ondersteuning van € 30.000 kunnen wij het lokale zorg- en ondersteuningsaanbod voortzetten. Dit bekostigen we nu vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze regeling loopt eind 2026 af. Er is nog onzekerheid hoe de financiering volgend jaar is.
Financieel effect: € 30.000 incidenteel nadelig

11. Samenwerking cultuureducatie
In 2026 werken we aan een volledig aanbod voor cultuureducatie in onze gemeente. Dit gebeurt in een netwerk van twee lokale aanbieders en de Kunstenschool Stadskanaal. De huidige financiële middelen zijn hiervoor onvoldoende en bieden geen dekking voor lokale aanbieders. Het gevraagde bedrag is nodig om naast de Kunstenschool Stadskanaal, ook deze lokale aanbieders te compenseren en daarmee het gezamenlijke aanbod mogelijk te maken. Het bedrag is gebaseerd op het aantal leerlingen uit onze gemeente dat nu deelneemt en is nodig om de uitvoering in 2027 voor te kunnen zetten.
Financieel effect: € 15.000 incidenteel nadelig

12. Budget Jeugdfonds
Budget Jeugdfonds is niet toereikend. Uit dit budget worden de subsidie aan Jeugdfonds Sport en Cultuur en Humanitas gefinancierd. De kosten voor 2027 bedragen € 5.000.
Financieel effect: € 5.000 incidenteel nadelig

13. Gezondheid - Welzijn op recept.
Het programma Welzijn op Recept helpt de druk op de eerstelijnszorg te verlichten en biedt een waardevolle aanvulling voor inwoners met psychosociale klachten. De recente ontwikkelingen in de huisartsenzorg onderstrepen de urgentie van dit programma. Het is essentieel om de benodigde middelen voor 2027 beschikbaar te stellen om in te spelen op de groeiende vraag en de effectiviteit van het programma voort te zetten.
Dit bekostigen we nu vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze regeling loopt eind 2026 af. Er is nog onzekerheid hoe de financiering volgend jaar is. Daarom wordt hiervoor een financiële bijdrage gevraagd.
Financieel effect: € 45.000 incidenteel nadelig

14. Gezondheid - Eenzaamheid
Dit bekostigen we nu vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze regeling loopt eind 2026 af. Er is nog onzekerheid hoe de financiering volgend jaar is. Daarom wordt hiervoor een financiële bijdrage gevraagd.

Financieel effect: € 15.000 incidenteel nadelig

15.Schuldienstverlening - Financieel team
Het Financieel Team is een succesvolle samenwerking tussen Welzijnsorganisatie Andes en de Stichting Sociale teams. Bij het Financieel Team hebben inwoners een plek waar ze laagdrempelig en vroegtijdig terecht kunnen met vragen over geldzaken. Het Financieel Team bestaat sinds 2022 en wordt sindsdien gefinancierd met incidentele middelen. Het is wenselijk om dit aanbod voor onze inwoners structureel te maken.
Financieel effect: € 200.000 incidenteel nadelig

16. Onderwijs - inrichten Jongerenhub Esdal Borger
In de MeerjarigInvesteringsplan is een budget opgenomen voor de bouw van de Jongerenhub. Voor de inrichting wordt eenmalig een bedrag van € 10.000 gevraagd.
Financieel effect: 10.000 incidenteel nadelig

17. Onderwijs - Ondersteuningsroute onderwijs-zorg VO
Op dit moment wordt de inzet van Kansencoach VO, extra inzet schoolmaatschappelijkwerker en kwaliteitscoördinator Esdal bekostigd vanuit de GKA-subsidie. Deze is voor schooljaren 2025-2026 en 2026-2027. Dat betekent dat voor een deel van 2027 de uren van de kansencoach VO en een deel schoolmaatschappelijkwerk bij een positieve evaluatie bekostigd moet worden.
Financieel effect: € 15.000 incidenteel nadelig

18. Sport en Gezondheid - special Olympics
In 2028 komen de Special Olympics naar Drenthe. De Special Olympics is het grootste sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking in Nederland. Het evenement biedt een unieke kans om sport, inclusie en samenwerking zichtbaar te maken en te versterken.
Alle 12 Drentse gemeenten zijn onderdeel van het evenement en krijgen één of meerdere sporten toewezen om te hosten. Dit vraagt om een goede organisatie en samenwerking met o.a. sportverenigingen, lokale partners en vrijwilligers. Voor de organisatie hiervan wordt budget aangevraagd.
Financieel effect: PM

19.Sport en Gezondheid - sport en cultuurgala
Het sport- en cultuurgala is een gewaardeerd jaarlijks evenement in Borger-Odoorn. Hiermee worden de prestaties van sporters, cultuurmakers en vrijwilligers geëerd en zichtbaar gemaakt. Het bevordert gemeenschapszin en trots binnen de gemeente en vormt een belangrijke schakel naar provinciale erkenning via het Drents sportgala. Structurele gemeentelijke ondersteuning van € 10.000 is noodzakelijk om het evenement in stand te houden en de maatschappelijke waarde ervan te borgen. Aangezien er geen structurele middelen zijn, stellen we voor om dit in 2027 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

20. BIOR - uitvoeringsbudget
De raad heeft 20 maart 2025 ingestemd met de Visie openbare sport-, beweeg- en ontmoet plekken Borger-Odoorn (BIOR). In de uitvoeringsagenda is de vertaalslag van visie naar concrete acties gemaakt, waarin gezondheid, sociale cohesie en ruimtelijke kwaliteit hand in hand gaan. We hebben dit voorjaar ingestemd met de Uitvoeringsagenda BiOR 2026-2030. De agenda is naar de raad ter kennisname aangeboden. De incidentele kosten voor de periode 2027-2030 bedragen € 400.000 in totaal.
Financieel effect: € 400.000 incidenteel nadelig

21. Hitteplan
Een lokaal hitteplan zorgt ervoor dat inwoners beter beschermd zijn tegen extreme hitte. Kwetsbare groepen, zoals ouderen en jonge kinderen, ervaren daardoor minder

gezondheidsproblemen. Daarnaast zorgt het voor bewustwording en weten inwoners en organisaties beter wat zij kunnen doen om zich te beschermen tijdens hitte. Hierdoor is de gemeente stap voor stap beter voorbereid op een warmer klimaat. Dit budget is nodig om in 2027 uitvoering te kunnen geven aan het Hitteplan
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

22. Begeleiding kinderraad
Sinds 2021 is er een kinderraad. Het doel van de kinderraad is kinderen kennis te laten maken met de werking van de democratie. De kinderraad nemen we hier op een speelse wijze in mee. Ook maken ze kennis met de rollen van de gemeenteraad en wethouders en burgemeester. De kinderraad is in de eerste jaren ondersteund door een trainee en later binnen het sociaal domein. We zien dat structurele ondersteuning van meerwaarde is voor de kinderen, de scholen en het borgen van de continuïteit. Alleen daardoor wordt het een leuke ervaring voor zowel de kinderen als de scholen. Om dit te borgen wordt ambtelijke inzet gevraagd. Er zijn geen structurele middelen. Daarom stellen we voor om dit in 2027 incidenteel te dekken.
Financieel effect: € 15.000 incidenteel nadelig

23. Programma beweegzeker
Beweegzeker is een succesvol laagdrempelig programma voor volwassenen die graag willen bewegen, maar die om verschillende redenen niet bij een sportschool- of vereniging terecht kunnen. Volwassenen kunnen door het programma doorstromen naar regulier beweegaanbod en/of GLI-trajecten. Om dit in 2027 voort te kunnen zetten zijn financiën nodig. Dit bekostigen we nu vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze regeling loopt eind 2026 af. Er is nog onzekerheid hoe de financiering volgend jaar is. Daarom wordt hiervoor een financiële bijdrage gevraagd.
Financieel effect: € 35.000 incidenteel nadelig

24. Uitvoeringsagenda Duurzaamheid - duurzame ontwikkeling: ambitie actualiseren
Om de Duurzaamheidsagenda 2024-2030 ook in 2027 te kunnnen blijven uitvoeren, is incidenteel budget nodig voor Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, Duurzame mobiliteit incl de plaatsing van publieke laadpalen, circulaire economie en de energietranisitie. Het aankomende programma Warmtetransitie kent een eigen budgetaanvraag.
Financieel effect: € 195.075 incidenteel nadelig

25. Klimaatadaptatie
De gemeenteraad heeft op 19 februari 2026 een strategie voor Klimaatadaptatie vastgesteld. Daarbij is ook besloten dat in het derde kwartaal van 2026 de uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden wordt, inclusief een financieel voorstel voor de uitvoering. De kosten worden vooralsnog PM geraamd.
Financieel effect: PM

26.Ondernemersdienstverlening: Verkenning oprichting ondernemersfonds
Samen met ondernemers gaan we de haalbaarheid opzet en meerwaarde van een ondernemersfonds onderzoeken. Een ondernemersfonds kan de samenwerking, inclusiviteit, organisatiegraad en slagkracht van ondernemers vergroten en draagt bij aan een aantrekkelijker ondernemersklimaat. Komt voort uit de herijking Economische beleidsvisie 2026-2030. De kosten zijn bestemd voor inhuur van een adviesbureau.
Financieel effect: € 20.000 incidenteel nadelig

27. Ondernemersdienstverlening: Doorstart overkoepelende ondernemersplatform
Helpen met de doorstart van een overkoepelend ondernemersplatform als aanspreekpunt voor en samenwerkingspartner van de gemeente. Komt voort uit de herijking

Economische beleidsvisie 2026-2030. De kosten zijn nodig voor organiseren van ondernemersbijeenkomsten e.d.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

28. OOV-adviseur
De huidige formatie van Borger Odoorn van 1,8 fte voor de kerntaken OOV is structureel te laag om de wettelijke en regionale veiligheidstaken op een verantwoorde manier uit te voeren. De werkdruk van team OOV is de afgelopen jaren sterk toegenomen door nieuwe wetgeving, intensievere regionale samenwerking en een toename van complexe thema's zoals ondermijning, radicalisering, mensenhandel, femicide, aanpak jeugdgroepen en inwoners met onbegrepen gedrag. Waarbij de verbinding tussen openbare orde en veiligheid en het sociaal domein een steeds grotere rol gaat spelen. Bovendien vraagt het thema een weerbare samenleving onze inzet door de aanhoudende onrust in de wereld. Door gebrek aan capaciteit wordt steeds meer in de 'waan van de dag' gewerkt, waardoor noodzakelijke reguliere taken zoals actualisering van beleid, crisisvoorbereiding en interne samenwerking blijven liggen. Dit brengt aanzienlijke risico's met zich mee zoals het niet kunnen nakomen van regionale en wettelijke afspraken, een afnemende weerbaarheid tegen criminaliteit, afhankelijkheid van andere gemeenten en een verminderde positie in Drents verband. Daarnaast leidt dit tot imagoschade richting externe partners zoals bijvoorbeeld de politie of het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe. De aanhoudend hoge werkdruk brengt bovendien een reëel risico op uitval van medewerkers met zich mee, waardoor de kwetsbaarheid van team OOV verder toeneemt.

In het eerste kwartaal van 2025 is een benchmark uitgevoerd waaruit blijkt dat Borger Odoorn per inwoner de laagste OOV formatie heeft van alle Drentse gemeenten. Ook nadien heeft nog verdere formatie-uitbreiding bij andere gemeenten plaatsgevonden. De CCV tool laat daarnaast zien dat voor een gemeente van deze omvang minimaal 3 tot 4 fte nodig is om de taken op een verantwoord niveau uit te voeren. Om de continuïteit te waarborgen, wettelijke en regionale taken adequaat uit te voeren en Borger Odoorn als volwaardige partner in het Drentse veiligheidsnetwerk te laten functioneren, is een structurele uitbreiding met minimaal 1 fte (€109.000) noodzakelijk.
Financieel effect: € 109.000 incidenteel nadelig

29. BOA's openbare ruimte
Voor de inzet van de BOA's Openbare Ruimte -die wij inhuren van Stichting Veiligheidszorg Drenthe (VZD)- is momenteel een totaalbudget beschikbaar van € 206.000 per jaar. Hiervan is € 86.000 structureel gedekt, de overige € 120.000 wordt incidenteel gedekt. Het feit dat een fors deel van het BOA-budget een incidenteel karakter heeft, brengt met zich mee dat er voor 2027 en verder nog geen dekking is om de BOA inzet op het huidige niveau te houden. Omdat wel te realiseren, is een bedrag van minimaal € 120.000 maar idealiter € 126.000 (rekening houdende met de jaarlijkse indexatie van de uurtarieven door VZD) extra structureel geld per jaar nodig. Daarmee zou de huidige BOA inzet, met gemiddeld 6 dagen per week inzet op het bestrijden van overlast/vandalisme en het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente door het handhaven van een breed scala aan wet- en regelgeving, dan langdurig geborgd kunnen worden.

Indien het voorgenoemde incidentele deel van het BOA-budget niet ook voor 2027 en verder beschikbaar gesteld zou worden, zou dat betekenen dat de huidige BOA-inzet dan meer dan gehalveerd moet worden. Dat zou met zich meebrengen dat hun inzet op meerdere terreinen sterk verminderd of zelfs beëindigd zou moeten worden, hetgeen een negatieve impact op de veiligheid en leefbaarheid in onze gemeente zou hebben.
Financieel effect: € 126.000 incidenteel nadelig

30. Trainees
Al enkele jaren werken wij met trainees, meestal 4 per jaar. We zien dat de trainees een goede frisse bijdrage leveren aan de organisatie. Inmiddels zijn

meerdere trainees doorgestroomd naar vaste functies in onze organisatie. Het voorstel is om de inzet van trainees in 2027 te continueren
De kosten zijn € 280.000 voor 4 trainees. Dit is inclusief het opleidingsprogramma.
Financieel effect: € 280.000 incidenteel nadelig

31.Funderingsproblematiek - inzet steunpunt
De raad heeft op 16 oktober 2025 een motie aangenomen met het verzoek te onderzoeken of de gemeente Emmen bereid is om ook gevallen uit onze gemeente door het Steunpunt Bodemdaling te laten behandelen en te onderzoeken welke kosten en voorwaarden hieraan verbonden zijn. De raad heeft hierover op 31 maart 2026 een brief ontvangen van het college. Het opgenomen bedrag is een reservering voor de jaarlijkse kosten voor het inzetten van het steunpunt. De raad moet nog een definitief besluit nemen of het Steunpunt ingezet wordt.
Financieel effect: € 9.000 incidenteel nadelig

32. Funderingsproblematiek - reservering subsidie
Zie ook punt 31. Dit bedrag is een reservering voor een subsidie, mocht de raad ook besluiten om een subsidieregeling beschikbaar te stellen voor funderingsonderzoek naar het model van de gemeente Emmen. We verwijzen ook hiervoor naar de brief van het college van 31 maart 2026.
Financieel effect: € 400.000 incidenteel nadelig

33.Wonen en Mobiliteit Gebiedsontwikkeling Nw-B en NSL
Voor 2026 heeft de raad een bedrag beschikbaar gesteld voor de ontwikkelwerkzaamheden met betrekking tot de gebiedsontwikkeling Nieuw-Buinen in relatie tot de komst van de Nedersaksenlijn en mogelijk station op de grens van Stadskanaal en Nieuw-Buinen. Dit is een langjarige ontwikkeling waarbij we ook in regionaal verband (dertien aan het tracé gelegen gemeenten, drie provincies en het Rijk) samenwerken en afspraken maken. Eén voorbeeld is het organiseren van een gezamenlijke projectdirectie en de toezegging dat de regio een deel van de kosten voor zijn rekening neemt. Daarnaast gaan we als gemeente nog inhoudelijke keuzes maken over de gebiedsontwikkeling. Er wordt op dit moment gewerkt aan een meerjarenbegroting op basis van de kennis die we nu hebben. Op het moment van het opstellen van de Kadernota is dit nog niet beschikbaar. Er wordt toegewerkt naar een eerste conceptbegroting voor onze gemeente bij de Begroting 2027. De kosten ramen we voor 2027 PM.
Financieel effect: PM

34. Participatie
De urgent maatschappelijke opgave Participatie gaat van een tijdelijke opdracht naar een implementatie in de organisatie. Eén van de onderdelen is het beschikbaar hebben van middelen (toolbox) voor de organisatie als hulpmiddel bij de uitvoering van participatie. Een onderdeel is het vormen en onderhouden van een inwonerspanel en benutten van een dashboard met betrokkenheidsprofielen. Dit zijn jaarlijkse kosten. Het budget dat nog resteert uit de UMO Participatie is niet toereikend. De kosten voor 2027 bedragen € 10.000.
Financieel effect: € 10.000 incidenteel nadelig

35. Beheerplan Bermen 2026-2030, omslag naar ecologisch bermbeheer
Om de ambities op het gebied van de biodiversiteit en ecologische bermbeheer op basis van de groenvisie waar te kunnen maken is extra uitvoeringsbudget nodig.
In dit bedrag zitten personeelskosten, kosten voor het materieel/materiaal en afvoerkosten. Uitvoering kan in 4 jaar. Daarom in 2027 100.000, in 2028 175.000, in 2029 250.000 en in 2030 355.000. We stellen voor 2027 een incidenteel bedrag van € 100.000 en vervolgens gaan we jaarlijks de effecten monitoren en komen jaarlijks met een voorstel.
Financieel effect: € 100.000 incidenteel nadelig

36. Digitale transformatie
De samenleving verandert snel en digitalisering speelt daarin een steeds grotere rol. Als organisatie anticiperen we hierop door het formuleren van een visie en deze door te vertalen naar een strategie en aanpak. Een betrouwbare, toegankelijke en voorspelbare dienstverlening die inwoners en bedrijven ontzorgt en het bestuur faciliteert staat hierbij centraal. Om deze opgave op te kunnen pakken, vragen we om incidentele financiële middelen.
Financieel effect: € 50.000 incidenteel nadelig

37. Warmteprogramma
Voor de uitvoering van het Warmteprogramma en het vormgeven van de warmtetransitie hebben we financiële middelen nodig. Het betreft hier een wettelijke taak die we in de komende jaren moeten gaan uitvoeren.

Voor de uitvoering van het programma vragen we incidentele middelen aan, omdat dit eenmalige voorbereidings- en onderzoekskosten zijn. Hierna moet dit programma ook structureel vorm gaan krijgen in de organisatie. De structurele kosten die dit met zich mee gaat brengen is nog onbekend.
Financieel effect: € 500.000 incidenteel nadelig

Indexaties

Aanpassing budgetten als gevolg van indexatie

Er moeten diverse budgetten worden geïndexeerd. Hiervoor hebben we een stelpost indexatie gevormd. Ook verhogingen van externe partijen komen ten laste van deze stelpost. In onderstaande tabel staan de nieuwe indexeringen . Het restantbudget staat in de eerste regel.

Thema	betreft	2027	2028	2029	2030
		850.987	**1.732.164**	**2.728.811**	**2.801.516**
1	GGD - additionele taken	50.000	50.000	50.000	50.000
2	Indexering huisvestingssubsidie	5.300	5.300	5.300	5.300
3	Bedrijfsvoering (CAO aanpassing)	pm	pm	pm	pm
4	Leasekosten wagenpark	37.000	37.000	37.000	37.000
5	Wet open overheid	20.000	20.000	20.000	20.000
6	ICT Indexatie	359.000	359.000	359.000	359.000
7	Juridische zaken	48.000	48.000	48.000	48.000
8	Juridische zaken abonnementen	27.000	27.000	27.000	27.000
9	Initiatievenbudget voor het opstarten van projecten en programma	25.000	25.000	25.000	25.000
10	Werkbudget gebiedscoördinatoren	5.000	5.000	5.000	5.000
11	Indexering WSW onderhoudsbestek	33.600	33.600	33.600	33.600
12	Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	31.511	39.389	39.389	39.389
13	Bijdragen aan Gr'en	1.679	123.170	143.727	291.010
14	Verzekeringen	95.000	95.000	95.000	95.000
	Totaal indexaties	738.090	867.459	888.016	1.035.299
	Resterende ruimte voor indexaties	**112.897**	**864.705**	**1.840.795**	**1.766.217**

Toelichting

1. GGD - additionele taken
Dit betreft een verhoging van de tarieven van de additionele activiteiten JGZ, verhoging tarieven forensische geneeskunde en de onvoorziene inspectie THZ

2. Indexering huisvestingssubsidie dorpshuizen
Ons voorstel is om de huisvestingssubsidie voor dorpshuizen te indexeren met 3,3% vanaf 1 januari 2026. De meerkosten, zijn de € 5.300, worden nu structureel verwerkt in de KAdernota 2027.

3.Bedrijfsvoering: CAO 2027
De huidige CAO voor gemeente loopt tot 31 maart 2027. In deze kadernota gaan we uit van het bovengenoemde kader en dat de personeelskosten met 2% zullen toenemen. Het is de verwachting dat de inflatie en een nieuwe CAO meer dan 2% zal zijn. Mogelijk dat we door het rijk hiervoor worden gecompenseerd. En anders zullen we een beroep moeten doen op de stelpost Indexaties.

In het hoofdstuk Kaders is toegelicht dat we het voornemen hebben om in de Begroting 2027 het kader Bedrijfsvoering in deze bestuursperiode 2026-2030 aan te passen.
De financieel effect van de structurele verhoging van deze budgetten is € 250.000 per jaar voor de jaren 2027 tot en met 2030. Voorgesteld wordt om dit in de Begroting 2027 dan te dekken ten laste van de budgetten Indexering. .

4. Leasekosten wagenpark
Door de aanbesteding en de uitbreiding van het wagenpark en de overgang naar elektrisch rijden en de inflatie zijn de leasekosten van het wagenpark aanzienlijk gestegen. Ook dit zijn jaarlijks terugkerende kosten. Het te verwachten nadeel in 2027 is €37.000. Dit betreft structurele kosten en zullen daarmee ook structureel in Kadernota 2027 worden meegenomen.

5. Wet open overheid (adviseur)
Iedere overheidsorganisatie is verplicht een contactpersoon aan te stellen voor de uitvoering van de Woo. Deze contactpersoon Woo helpt burgers en journalisten waar nodig bij informatieverzoeken.

6. ICT indexatie
Het speelveld rondom ICT en Informatisering is de afgelopen jaren behoorlijk aan het veranderen. Applicaties verhuizen massaal naar de cloud, informatieveiligheid wordt steeds belangrijker, landelijke thema's van innovatie en verbetering van de digitale dienstverlening, technische aanpassingen door Common Ground en de behoefte aan meer datagedreven werken. De budgetten zijn de afgelopen jaren niet meegegroeid met de ontwikkeling van de kosten.
We zien dat deze niet meegegroeide budgetten structureel zijn. In deze kadernota 2027 doen we dan ook een voorstel voor het structureel verhogen van deze kosten met € 359.000.

7 en 8. Juridische zaken en abonnementen
Voorgaande jaren was het begrote bedrag ook niet toereikend. De inzet van de Functionaris Gegevensbescherming is een wettelijke verplichting, dus het is noodzakelijk dat de inzet gelijk blijft aan die van de afgelopen jaren. Verder bestaat een deel van deze kosten uit de inzet van een advocaat op complexe dossiers waarbij procesvertegenwoordiging door een advocaat verplicht is. Daarnaast zijn er kosten voor de inzet van Daadkracht voor het publiceren van regelingen waarvoor tot nu toe nog geen bedrag is begroot. Ook dit zijn jaarlijks terugkerende kosten. Het te verwachten nadeel in 2026 is € 75.000. Dit betreft structurele kosten en zullen daarmee ook structureel in Kadernota 2027 worden meegenomen.

9. Initiatievenbudget voor het opstarten van projecten en programma
Voordat de organisatie overgaat tot het uitvoeren van een (grote(re)) opdracht wordt er eerst gewerkt aan een heldere opdrachtformulering, analyse op de benodigde inzet en keuze of deze opdracht binnen een afdeling kan worden uitgevoerd of dat een programma- of projectmatige organisatie beter is. Een eerdere raad heeft aangegeven dat zij begrijpen dat voor deze analysefase kosten gemaakt worden. Om dit goed te borgen is een reservering gevraagd om deze kosten te dekken. Wanneer er wordt overgegaan tot een project of programma wordt er een project- of programmabegroting opgesteld en waar dit om nog niet eerder beschikbaar gesteld budget gaat, aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

10. Werkbudget gebiedscoördinatoren
In de afgelopen jaren is gebleken dat, mede door stijgende prijzen, het werkbudget voor de gebiedscoördinatoren niet toereikend is. Het budget bedraagt € 5.000 per jaar. Dit budget wordt mede gebruikt voor een jaarlijkse blijk van waardering voor de belangeloze inzet van de besturen van Dorpsbelangen, die zich als vrijwilliger inzetten voor de gemeenschap. De gebiedscoördinatoren hebben daardoor te weinig ruimte om zaken die

belangrijk zijn, snel te realiseren. Een voorbeeld is de aanschaf van nieuwe accu's voor de snelheidsdisplays (verkeersmiley's). De verhoging bedraagt € 5.000.

11. Indexering WSW onderhoudsbestek
De prijzen voor het onderhoud van de groenvoorzieningen en gazons die onderhouden worden door Wedeka en Emco worden jaarlijks geïndexeerd.

12. Regionaal Historisch Centrum Drents Archief
Deelname aan de (nieuwe) gemeenschappelijke regeling t.b.v. voorziening voor digitale archief bewaarplaats (e-depot).

13. Bijdrage aan Gemeenschappelijke regelingen
Bij het opstellen van de Kadernota 2027 hebben we de informatie uit de begrotingen 2027 en meerjarenramingen 2028-2030 van de gemeenschappelijke regelingen (GR'en) gebruikt. De verschillen tussen onze raming en de ramingen in de begroting van de GR brengen we ten laste van het indexatiebudget.

14. Verzekeringen
Alle panden die verzekerd zijn, zijn onlangs opnieuw getaxeerd. De totale waarde van alle panden is hiermee geactualiseerd. De taxatie heeft gezorgd voor een toename van de totale waarde. Dit ontstaat onder andere door de stijgende bouwkosten om het pand te vervangen bij brand. Daarnaast is er de afgelopen tijd veel geïnvesteerd in de aankoop van verschillende panden. Door deze twee redenen is de totaal te verzekeren waarde gestegen waardoor de verzekeringskosten ook zijn gestegen.

Conclusie
Voor de jaren 2027-2030 is het budget voor indexaties toereikend. We gaan ervan uit dat het Rijk voor de gestegen prijzen compensatie biedt. We stellen dan ook voor dat de voordelen die uit de mei- en septembercirculaire voortvloeien, worden toegevoegd aan deze stelpost Indexatie.